

بررسی تأثیر نگارش تقریظ‌های رهبری بر کتاب‌های ادبیات دفاع مقدس در گفت‌وگوی «جوان» با احمد شاکری

مواجهه ما با تقریظ باید سیری روبه رشد داشته باشد

نگاهی به عملیات کربلای ۳ در گفت‌وگوی «جوان» با یکی از رزمندگان دفاع مقدس

روزی که البکر به آتش کشیده شد

علیرضا محمدی

کربلای ۳ در شهریورماه ۱۳۶۵ نقطه عطفی در کارنامه عملیاتی سپاه بود. چراکه این عملیات روی دریا (شمال خلیج فارس) انجام گرفت و نیروی دریایی نوپای سپاه قدرت خود را به عنوان یک نیروی تازه تأسیس محک زد. در گفت‌وگو با حسین رسول‌زاده از رزمندگان اصفهانی دفاع مقدس نگاهی به روند انجام این عملیات می‌اندازیم.

دفاع مقدس

رابطه ما با تقریظ باید اصلاح شود و اینکه موجب رونق ادبیات می‌شود فی‌نفسه خوب است. تقریظ یک مواجهه فعال می‌خواهد که از آن ایده گرفته و استخراج شود. رهبر در تقریظ‌ها نشان نکات را می‌نویسند تا دیگران از آن اجتهاد کنند اما معمولاً دیگران سعی می‌کنند که مقلد ادبی ایشان باشند.»

ورونمایی بگیرند، همه چی تمام بشود تا زمان تقریظ بعدی برسد.»

با وجود انتقاداتی که شاکری نسبت به رویه حاکم در مدیریت فرهنگی کشور دارد، ولی بر انتشار تقریظ‌ها تأکید زیادی می‌کند و اعتقاد دارد این تقریظ‌ها باید منتشر شوند. «حالا ممکن است کسی بگوید تقریظ‌ها را منتشر نکنیم بهتر خواهد شد؟ به هیچ عنوان چنین اتفاقی نخواهد افتاد. تقریظ باید باشد و منتشر شود. اما این یک نگاه کلان می‌خواهد. تصحیح رابطه ما با تقریظ را می‌خواهد. چیزهایی باید این وسط درست شود. مواجهه ما با تقریظ مواجهه سکون است و حرکت و مسیر رو به رشد ندارد.»

شاکری انتشار تقریظ‌های رهبری را موجب رونق ادبیات دفاع مقدس می‌داند و این را یک نکته مثبت و خیلی مهم تلقی می‌کند. با این وجود باید کارهای دیگری در این زمینه صورت بگیرد: «این رابطه باید اصلاح شود و اینکه موجب رونق ادبیات می‌شود فی‌نفسه خوب است. تقریظ یک مواجهه فعال می‌خواهد که از آن ایده گرفته شود و از آن استفاده شود. رهبر در تقریظ‌هایش نکات را می‌نویسند تا دیگران از آن اجتهاد کنند اما معمولاً دیگران سعی می‌کنند که مقلد ادبی ایشان باشند.»

با توجه به صحبت‌های این پژوهشگر ادبی، اگر مسئولان ادبی و فرهنگی کشور بتوانند از تقریظ‌های رهبری نکات و مسائل مورد نظر را استخراج کنند، آن گاه می‌توان به فعالیت‌های متنوع و برنامه‌ریزی‌های صحیح در این حوزه امیدوار ماند.

رهبر انقلاب در تقریظ‌هایش، نکات مورد نظر را ذکر می‌کند و این وظیفه متولیان امر است که با تحلیل و بررسی این تقریظ‌ها، ریل‌گذاری ادبیات کشور را انجام دهند. نگاه منفعلانه نسبت به این موضوع آرزوی خاصی را برای ادبیات و مردم نخواهد داشت و قطار ادبیات دفاع مقدس را با سرعت کمی به جلو خواهد راند.

حالا که گنجینه دفاع مقدس، پر از سرگذشت‌ها، نکات و مسائل زیبا برای بیان است، باید با برنامه‌ریزی‌های بلندمدت از تمام ظرفیت‌های این حوزه استفاده کرد. اگر چنین اتفاقی صورت بگیرد، کتاب‌های دفاع مقدس قابلیت ترجمه و جهانی شدن دارند. چرا که اتفاقات ناب زمان جنگ بی‌بدیل هستند و نمونه‌اش را در هیچ جغرافیا و زمان دیگری نمی‌توان پیدا کرد.

پنهانی را در سطح نویسنده و ناشر ایجاد کرده است. منشأ این مشکل مدیران ما هستند. مدیران ما عادت به پخته‌خواری کرده‌اند و هاضمه ادبیات برای اینکه جریان درستی از نقد و تحلیل را پیش ببرد پرورش پیدا نکرده است. برای مدیران فرهنگی تقریظ مطلب آماده‌ای است که دوست دارند روی آن مانور بدهند. حتی به اندازه تقریظ ذهنیت‌شان پیشرفت نکرده تا بتوانند منطبق تقریظ را در جای دیگری تکرار کنند. مقام معظم رهبری درباره یکی از کتاب‌ها فرموده‌اند که از این کتاب و مثل آن باید تقدیر شود. ولی منطق تقریظ پسند به مثل این کتاب‌ها کاری ندارد. می‌گوید مثل آن کتاب را هم اقا تقریظ بدهد تا ما برجسته‌اش کنیم و این بد است.»

شاکری تقریظ را یک اهرم جهت تبلیغ یک اثر ادبی می‌داند و می‌گوید بنا وجود تقریظ نباید برنامه‌های دیگر تعطیل شود و باید با حفظ جایگاه تقریظ، روی انجام کارهای دیگر تمرکز کرد. اما به دلیل تعطیل شدن بخش‌های دیگر، تقریظ تمام این بار را به دوش می‌کشد.

شاکری با انتقاد از مدیران ادبی و فرهنگی کشور، عمده این‌کم‌کاری را متوجه آنها می‌داند. در صورتی که مدیران برنامه‌ریزی‌های درست و آینده‌نگر در این زمینه داشته باشند، ادبیات دفاع مقدس به جایگاهی ویژه در میان عموم مردم خواهد رسید.

زمان اجتهاد از تقریظ‌ها

این منتقد ادبی با انتقاد از وضع موجود ادبیات کشور می‌گوید: «مدیران ادبی دوراندیش و جامع‌اندیش نیستند و به کارهای مقطعی و زودبازده و ویترنی‌ساز علاقه دارند. لذا مطلوب‌شان این است کارهایی کنند که یک دفعه سروصدا بکنند. به خاطر همین فکر نمی‌کنند چگونه می‌توانند مفاد تقریظ را به ارکان ادبیات تزریق کنند. می‌خواهند جلسه

پخته‌خواری مدیران ادبی

این نویسنده دفاع مقدس در ادامه تصریح می‌کند: «اگر ادبیات در تمام هندسه‌هایش خوب کار کنند تقریظ هم جای خودش را پیدا می‌کند. ولی اگر چرخ دنده‌های ادبیات خوب کار نکنند ممکن است تقریظ هم نتواند به اهداف خودش برسد. این خیلی مهم است. نکته این است که الان تقریظ یک رقابت

زنگ خطر است. زنگ خطر از این بابت که در ادبیات ما چه می‌گذرد. خلأهایی را که مدیران باید با سیاست‌گذاری و برنامه‌های متعدد پر کنند رهبر انقلاب پر می‌کند. به نظرم در این گزاره تردیدی نداریم که تقریظ می‌خواهد خلأهایی را پر کند و این کار را هم انجام می‌دهد.»

از نگاه شاکری دیگر بخش‌های ادبی نیز باید نقش خودشان را در تبلیغ و ترویج کتاب‌های دفاع مقدس ایفا کنند و نباید کم کاری آنها زیر سایه تقریظ‌های رهبری به چشم نیاید. این پژوهشگر و منتقد ادبیات در ادامه توضیح می‌دهد: «می‌شد با تعدیل کمی تقریظ، کسانی که اهل فکر، اندیشه و پژوهش هستند توجه لازم را به این حوزه داشته باشند. مدیران ادبی و دیگر مسئولان باید ملاک‌ها و نیازهای ادبیات فاخر را استخراج کنند و آنها را وارد گردونه تولید، تبلیغ، فروش و جشنواره‌ها کنند. اگر اینگونه می‌شد نسبتی که با تقریظ‌ها داریم تفاوت می‌کرد.»

شاکری با انتقاد از رویکرد منفعلانه نسبت به تقریظ‌ها بیان می‌کند: «ما در پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در جلسه‌ای که رسانه‌ای هم نشد انجام به این موضوع صحبت کردیم. معمولاً راجع به تقریظ‌ها کم صحبت می‌شود و این هم یکی از اشکالات مان است. به دلایلی مسئولان ادبی تلاش می‌کنند این موضوع مؤثر را مسکوت بگذارند، راجع به آن حرف نزنند و تحلیلش نکنند. تلاش دارند فقط آن را حفظ کنند. تلاش دارند تبلیغش نکنند ولی تحلیلش نکنند.»

تقریظ و خلأهای موجود

شاکری در ادامه می‌گوید: «مقام معظم رهبری با نوشتن تقریظ‌ها کاری را فراتر از چیزی که باید انجام بدهند، انجام می‌دهند. خلأهایی را پر می‌کنند که دیگران انجام ندادند. پس نباید کثرت تقریظ‌ها را موجب مباحث مدیران فرهنگی دانست بلکه یک

آرمان شریف

مقام معظم رهبری شصت‌مین تقریظ‌شان را بر کتاب «مهاجر سرزمین آفتاب» نوشتند تا این کتاب از این طریق بیشتر به مردم و جامعه شناسانده شود. این تعداد تقریظ نوشته شده از سوی رهبر انقلاب نشان از توجه و علاقه ایشان به حوزه ادبیات دفاع مقدس دارد. خاطرات «سبا بابایی» به عنوان تنها مادر شهید زاپینی کشور برای بسیاری از مردم جذابیت دارد و حالا تجربه نشان داده که تقریظ مقام معظم رهبری باعث بیشتر خوانده شدن کتاب می‌شود. تقریظ‌های آقا در معرفی کتاب به عموم مردم نقش ویژه‌ای دارد و فرصت خوبی را به جهت آشنایی عموم مردم فراهم می‌کند. هر چند احمد شاکری، از نویسندگان و پژوهشگران ادبیات کشور معتقد است که در حوزه ادبیات دفاع مقدس نباید فقط منتظر نگارش تقریظ‌های رهبری ماند، بلکه باید با برنامه‌ریزی‌های بلندمدت، رونق بیشتری به این حوزه بخشید.

اقبال ادبیات دفاع مقدس

شاکری در گفت‌وگو با «جوان» توجه ویژه مقام معظم رهبری به ادبیات را نشانه شانس این حوزه می‌داند و می‌گوید: «ایشان در سطح خودشان به عنوان رهبر جمهوری اسلامی مواجهه حداکثری با این موضوع دارند. نگاه و نظر ایشان در حوزه ادبیات خیلی بیشتر و چشمگیرتر از حوزه‌های دیگر هنری مثل سینماست و این موضوع اهمیت فراوانی دارد.»

با وجود نگاه ویژه رهبر انقلاب به ادبیات دفاع مقدس، ولی عدم آگاهی و توجه لازم به این حوزه غفلت‌هایی را به دنبال داشته است. شاکری در مورد این غفلت‌ها بیان می‌دارد: «در مورد موضوع تقریظ صحبت‌ها فراوان است. یکی از امور مغفول در دوره کنونی ادبیات دفاع مقدس، مواجهه حداقلی ما با مقوله تقریظ است. اینکه می‌گویم مواجهه حداقلی ساحت‌های مختلفی را می‌تواند برای آن تعریف کرد. یعنی با توجه به اینکه تقریظ چه کار کردی می‌توانست در ادبیات ما داشته باشد، می‌توانست چه ساحت‌هایی را آره‌گشایی کند و چه اهدافی را به دست بیاورد.»

نیود یک جریان نقد ادبی در ادبیات دفاع مقدس یکی دیگر از آسیب‌هایی است که این حوزه را تهدید می‌کند. در صورت وجود منتقدان زبردست و متبحر، بخشی از مواجهه و آشنایی عموم مردم با کتاب‌های دفاع مقدس باید از این طریق صورت می‌گرفت.

شاکری در ادامه می‌گوید: «مقام معظم رهبری با نوشتن تقریظ‌ها کاری را فراتر از چیزی که باید انجام بدهند، انجام می‌دهند. خلأهایی را پر می‌کنند که دیگران انجام ندادند. پس نباید کثرت تقریظ‌ها را موجب مباحث مدیران فرهنگی دانست بلکه یک

جدول سودوکو ۹x۹ with numbers 1-9.

جدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری قرار دهید که در هر ردیف، ستون و مربع‌های کوچک سه در سه فقط یک بار به کار روند.

جدول کلمات متقاطع

پاسخ جدول شماره ۶۵۶۹

Crossword puzzle grid with letters.

15x15 crossword puzzle grid with numbers and letters.

طرح‌علیرضا سجادی فر | شماره ۶۵۲۰

جدول ۱۵x۱۵

15x15 grid with numbers 1-15 for a crossword puzzle.

از راست به چپ

- ۱- هم‌کاری- شهر تاریخی ترکیه
۲- سردار و سپهسالار- حجم هندسی- غذایی ساده
۳- عید ویتنامی‌ها- ترکیب فارسی به معنی حواشی- از رشته‌های ورزشی
۴- تنگی و فشار- پرچم- درخت انگور- مظهر چسبندگی
۵- ضد تازه و نو- خوشبختی- مزه لفل- راست ایستاده
۶- ریش سفید ترک- شهر بالایشگاه
۷- کوردردار گلزنی در تیم ملی انگلیس و منچستر یونایتد- صدای بارش باران- دستگاه عیب‌یاب خودرو
۸- از زیبایی‌های دریا- در غربت می‌زنند- باد- نوعی پخت برنج
۹- رود کارها- سبز روشن- کتاب حضرت داود
۱۰- اعلامیه‌ای که به طور مخفیانه توزیع می‌شود- از اصول دین
۱۱- اندک- درس نخوانده- ظاهر سازی- بی‌فامیل
۱۲- یک ساعت- هر چهار پای اهلی- رود روسیه- پسوند آلودگی
۱۳- نگهبان- خیر- خسار
۱۴- هر وسیله حمل و نقل- شهر نزدیک اردبیل- جانور درختزی استرالیایی
۱۵- اختراعات ادیسون- پزشک مخصوص بیمارستان

از بالا به پایین

- ۱- استوار و مقاوم- بازاریابی
۲- از داروهای گیاهی که اشتها آور، تصفیه‌کننده خون، تب بر و برطرف‌کننده بیماری‌های پوستی است- ایتالایی باستان- استقراریافته
۳- سرخ‌کم‌رنگ- فعالیت زیاد- بلندمرتبه
۴- از درختان جنگل‌های شمال- سیل- سود حرام- ولی
۵- سریع‌ترین روش شنا- دیوار کاهگل- پارچه پشمی ضخیم- علامت جمع
۶- نوعی کباب در کنار چگردل و قله- هویدا و آشکار
۷- حشرات موذی- بوی خوش- بهشت
۸- حاجت و مقصود- آتش- آبادی بزرگ- دشمنی
۹- دعایی که عصر جمعه خوانده می‌شود- منسوب به بشر- سرگرد قدیم
۱۰- یخ‌آزمایی- تبری که با کمان انداخته می‌شود
۱۱- ضمیر اشاره- مقابل تیز و تند- گروه سیاسی- نمایان و آشکار
۱۲- امیدش را در جنوب آفریقا بجویید- عدل و انصاف- هر چیز گسترده- عقیده انتخابی
۱۳- کوسه- سم سبکبار- بیش‌شماره مخابراتی
۱۴- نورد- ماده بیهوش‌کننده- تنها رود قابل کشتیرانی ایران
۱۵- مجمع بزرگ نمایندگان افغانستان- کم کردن از مبلغ چک مدت‌دار و تبدیل آن به پول نقد